

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א
רבה של תל ציון, ראש ישיבת פלא יועץ

פלא יועץ

- בין המצרים -

אבלות על חורבן בית המקדש הוא דבר התלוי במעשה, ובפרט בזמן בין המצרים, ביום ובלילה ליתן אפר במקום הנחת תפלין ולישב אצל המזוזה ולומר סדר "תקון חצות".

אמנם לא המעשה הוא העיקר, רק צריך להיות עין במר בוכה ולב נשבר ונדכה, כאבל אם קודר יאנח בשברון מתנים על צער השמים, והכל לפי הידיעה ולפי רוב האהבה ולפי זכות הנשמה.

והן אמת כי דלונו מאד ואין אתנו יודע מה חסרנו ומה אבדנו ומה גרמנו בעוונותינו הרבים ומהו גלות השכינה ועד היכן מגיע צערה וצער העליונים והתחתונים, על זה ידו כל הדוים, מכל מקום כל אדם אינו חייב אלא כשעורו, ויציר בעצמו כאלו אמו חגורת שק, לובשת שחורים ומתעטפת שחורים, צועקת מרה קול ברמה, מנהמת כיונה. מה הלשון אומרת קלני מראשי קלני מזרועי. בנין גדלתי ורוממתי והם פשעו בי.

וכזאת וכזאת החי יתן אל לבו דברים הממררים את הלב, וישפוך את נפשו בקול יללה, אולי יזכה ויראה בנחמת ציון ובבנין בית מקדשנו ותפארתנו, שיבנה במהרה בימינו אמן.

(רבנו אליעזר פאפו)

ספר "פלא יועץ" ערך 'אבלות')

כניסה לבית הכנסת עם נשק

ויקח רוביח בידו (כה, י)

רבותינו אמרו (סנהדרין פב). ויקם מתוך העדה ויקח רמח בידו, "מכאן שאין נכנסין בכלי זיין לבית המדרש". ופירש"י: ויקם ויקח, מכלל דעד השתא לאו בידו היה. והנה לפי"ז מי שיש לו אקדח, לא יוכל להכניסו עימו. אך בגמרא שם מסופר שפנחס נכנס עם הרומח, אלא שלפני כן פירק את הברזל מהעץ שתחוב בו, וכיסהו במלבושו ונכנס ל"בית המדרש". ע"ש. ולפי"ז אם אדם יש עימו נשק רשאי ליכנס עימו אם "מכסהו" ואינו ניכר.

והנה גם לענין "בית הכנסת" כתב השו"ע (א"ח סימן קנא ס"ו): מותר ליכנס בבית הכנסת במקלו ובתרמילו ובאפונדתו. ויש אוסרין ליכנס בסכין ארוך, או בראש מגולה. "הרי שאסור ליכנס בכלי זיין". אלא שכאן כתב "בסכין ארוך". ולכאורה יש לפרש כי אילו היה סכין קצר, מותר ליכנס. וההפך, כי סכין ארוך אי אפשר לכסותו, ובסכין קצר אפשר לכסותו. וא"כ בית המדרש ובית הכנסת דינם שווה, שאם "מכסה ואינו ניכר", מותר. א"כ ה"ה לענין אקדח. ובאמת כן פירשו באחרונים הובא בכה"ח (סימן קנא) לפי"ז אם ה"רובה ארוך", אין ליכנס בו לבית הכנסת ולבית המדרש. לפי שאי אפשר לכסותו אא"כ יעטפנו עם בגד גדול.

ויתכן שאם יכנס עם רובה גדול או סכין ארוך, ויכניסנו תחת ארון או ספסל, זהו ג"כ נקרא כיסוי. כי העיקר שאינו נראה. וכעין מה שכתבו האחרונים שהכהנים בעלייתן לדוכן, יצניעו המנעלים תחת הספסלין כמ"ש בכה"ח (סי' קכח אות ל). וע' ברית כהונה (מע' נ אות ג). ובפרט אם הספסלים פחות משלשה דהו"ל כלבוד. ועיין בסוגיית הגמרא ברכות (דף כה סע"ב) ואכמ"ל.

ובאמת בספר תורה תמימה (ס"פ בלק אות יח) כתב שתמוה הלשון "או בראש מגולה" מה שייכות שני ענינים הללו. ועוד דאיסור של ראש מגולה כבר נזכר (בסימן צא). ולכן כתב שיש כאן טעות דפוס קלה. וצריך לומר כך: יש אוסרין ליכנס בסכין ארוך אם הראש מגולה". כלומר לא על ראש אדם אלא על ראש הסכין שאם ראשו של הסכין מגולה אסור. עכ"ד. לפי"ז הדין של כיסוי מקורו בדברי בעל ההלכה. (וע' בספר "אליה רבה" שם).

אכן לכאורה יש בסעיף הנ"ל סתם ויש. ולפי שסתם משמע דמותר הכל ולזה בא "יש אוסרים" לאסור כניסה בסכין. ולפי"ז, הלכה כסתם ומותר. אולם יש מקומות שנאמר בלשון "יש אומרים" אבל אינו בא לחלוק כלומר אין כאן מחלוקת. אלא לפי שזו הלכה חדשה לא נזכרה בתלמוד או בגדולי הראשונים, לכך כותבה בלשון זו. אפס, יש להעיר מהגמרא שבת (דף יז): נעצו חרב בבית המדרש וכו'. וע"ע בסנהדרין (דף צד): על פתח וכו'. ע"ש. [ברם, כל הדיון, כשאין סכנה, אבל בזמנים ומקומות שצריכים להיות במצב הכן וכדומה, מותר]. ואמנם מכל הדברים הנ"ל נראה שרק בבית הכנסת ובבית המדרש אין ליכנס אבל המתפלל תפילה בביתו, מותר לישא עליו נשק. אכן בשו"ת ציץ אליעזר (ח"י סימן יח) הוכיח שגם המתפלל בביתו, אין לשא עליו נשק. והוכיח מהטעם הנזכר בראשונים הברזל מקצר והתפילה מארכת ימים וכו'. וה' יאריך ימינו בטוב אמן.

שבת שלום ומבורך!

שואל ומשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד אי"ה

למה לא הוזכר "תיקון חצות" בתלמוד

שאלה: למה לא הוזכרו בתלמוד על ענין אמירת "תיקון חצות".
תשובה: כבר רמז החיד"א ע"ה תשובה לזאת בספרו פתח עינים (סנהדרין צח.) ובספרו שם הגדולים (מע' א' – ר' אלעזר בעל הרוקח דף טו.) דיש דברים שלא נתגלו כי היו ישראל בגלות באותן אלף שנה, ולא היו יכולים לעמוד בהן. ע"ש ואכמ"ל. וע' מחזיק ברכה (רס"א).

אמירת תיקון חצות בישיבה או בעמידה

שאלה: מי שאינו יכול לשבת על הארץ בשעת תיקון חצות, או שיש סיבה המונעתו, האם יכול לאומרו בישיבה רגילה או מעומד, או שהישיבה על הארץ מעכבת.
תשובה: רבנו יוסף חיים בעל ה"בן איש חי" מביא מעשה שפעם ישבו בסעודת מצוה והגיע חצות, וחכם אחד הלך להלן וחלץ מנעליו וישב וקונן ובלבל השמחה וכו'. ולעומתו חכם אחד לא עשה כן אלא נשאר על מקומו בכסאו וגמר כל סדר תיקון חצות. ואמרו שחכם זה שישב על מקומו היה הגרי"ח בעצמו. ללמדך, שתנהג לפי המקום ולפי הזמן. ואשר על כן, אין לבטל אמירת חצות ויאמרנו אפי' ע"ג ספסל נמוך אם אין רצונו לישוב ע"ג קרקע (כלומר ע"ג בגד שבקרקע). ואם גם זה אינו רוצה אלא רוצה לעמוד על עומדו בלי ישיבה ולומר, יעשה כן ואל יבטל בגלל זה, ובפרט למתחילים או מתקרבנים הבאים ממרחק וכו'. ואין להחמיר עליהם. ובתשובה הארכת.

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים, או בפקס: 02-9709118,

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

אבן יקרה

הגאון רבי משה סופר, בעל 'חת"ם סופר', היה ידוע במזוגו הנוח ובליבו הרחום, ועם זה נלחם בתקיפות נגד מי שניסו לחולל שינויים בדת ישראל, והורה להיבדל מהם. פעם אחת שאלוהו מקורביו כיצד מלחמתו הנחרצת מתיישבת עם אופיו הנוח ואהבת הבריות שלו.

השיב ה'חת"ם סופר': "בפרשת בלק נאמר: 'יתייצב מלאך ה' בדרך לשטן לו', ורש"י מפרש: 'מלאך של רחמים היה'. ולכאורה מדוע שיגר הקב"ה לבלעם מלאך של רחמים דווקא, וכיצד התהפך מלאך של רחמים ל'שטן' לבלעם?

"אלא דווקא מי שיש בליבו רחמים וחמלה על ישראל הוא הראוי לעמוד כנגד ה'בלעמים' שבכל דור ודור, המנסים לקעקע את יסודות עם ישראל. דווקא האהבה לעם ישראל גורמת לו להילחם ללא פשרות במי שמסכנים את קיומו של העם היהודי". (שיחת השבוע)

בפסוק נאמר: "כל רודפיה השיגוה בין המצרים". אמת שהיה הדבר כפשוטו לצערנו. וכך נכפלה הצרה בחודש זה. אך עם כל זאת בימים הללו ישנה הזדמנות להשיג רוחניות והתקרבות להשם יתברך. כי כשהמלך בארמונו אין רשאי כל אדם ליכנס וקשה היא ההזדמנות להגיע למלך, אכן כשהמלך יוצא מארמונו ומטייל, הגישה אליו קלה יותר ואפשרית. הנמשל: הקב"ה כביכול יוצא החוצה ואז כל רודפי יה יתברך השיגו יה אימתי? **בין המצרים!** כאשר כתבו כן בספרי הקדש.

נצוד לשונך

מתוך הספר "חפץ חיים"

יב. עוד ראיתי לכתוב דבר אחד בפירוש מפני שראיתי שהרבה אנשים מורגלין בזה, והוא כשדורש אחד בבית המדרש – אסור על פי הדין להלעיג ממנו, ולומר שאין בדרשותיו ממש ושאין מה לשמוע, ובעונותינו הרבים, ראינו שהרבה אנשים פרוצין בזה, ולא יחשבו הלעג הזה לאיסור כלל, ועל פי הדין הוא לשון הרע גמורה, שעל ידי דיבור כזה מצוי הוא שגורם היזק לחברו בממונו וכמה פעמים צער וביוש גם כן, כי לו יהי שהוא דובר אמת, הלא לשון הרע אסור אפילו על אמת, כי מה תועלת מכיון המלעיג ומתלוצץ אחר זה בליצנותו, כי אם בעל נפש הוא, אדרבה, צריך לייעץ לו אחר כך בינו לבין עצמו ולהעריך לפניו, שיאמר באפנים אחרים, שבאופן זה שהוא אומר עתה, אין דבריו נשמעים, ובעצה זו היה מקיים גם כן 'ואהבת לרעך כמוך'.

המדור להצלחת א. ש. ב. ת. תחי'